

היטב מי אנו ומהי מטרת היותנו כאן... הנחותיו של שר-החינוך הביאו את פרופסור הרסגור, לנפץ את אגדת החינוך-הדתי הטהור, וקביעה שמקור ושושן כל רע, מצוי במערכת החינוך הדתי, ובעיקר בעיריות-הפיתוח שם היא כפוייה. במקביל הציג פרופסור הרסגור כמה מהשקפות-העולם של החינוך הדתי, שמן הסתם עלולות להיכפות ב"פלורליזם" שלהן גם על מערכת החינוך הלא-דתי:

מישפט הקופים 1977
המר נגד דרווין?

(עם השינויים אשר הוכנסו בה במשך 120 השנים האחרונות), שמה קץ אחת ולתמיד להנחות אשר שאבו את הישראתן

„תורת קופרניקוס, בין השאר על סיבוב כדור הארץ מסביב לשמש, עומדת בניגוד מוחלט לסיפור בריאת העולם כספר „בראשית“. אין פלא שקיימת סתירה כזאת... אולם נילוי זה של המאה ה-16, עדיין לא הגיע לבתי-הספר הדתיים, שם משתדלים להסביר לתלמידים שאין נוגד בין סיפור המקרא לבין המהפיכה המדעית אשר התחילה בימי הרנסנס. ואין שקר גדול מזה.

„תורת צ'ארלס דרווין על מוצא האדם

המחבר אלמוני.

בהכחוד, ויכוח הגולש לטיעונים של „המאה-השחורה“ ובהם מגן-הדת בן-שלמה מאמץ לעצמו את הדיעה הריאקציונית, שובינית וגזענית, הוא הצליח להמחיש את התהום התרבותית דתית הפעורה בין שתי שכבות של יהודים החיים במדינת-ישראל 1977. בן-שלמה מתעלם דיכרי תשובתו המנחתו של פרופסור הרסגור בדבר שתי גישות הרווחות ביהדות: גישה הומאנית וגישה של שמד-עצמי, תוך שהוא הטיל עצמו בטעות-סרק למרגלות מצדה-חינוכית שהוא נימנה עם גיבורי-הרוח שלה. ובאיכות טיעון של „אבא שלי חוק יותר“, קובע בן-שלמה: „...מקוררת את החשד, שהפחד מחינוך יהודי אינו אלא חשש לאיבוד המונופוליו של השקפת-עולם אחת ומסוימות מאוד על החינוך בישראל, וחרדה מפני עימות רציני בינה לבין אלטרנטיבה דתית...“

מסיפור בריאת האדם אשר במקרא. אולם ככתב-הספר הדתיים שלנו פונים עורף לתורת דרווין כגלל הניגוד, שאין לגשר עליו, בין גילוייה לטכסט המקרא. איזה המתכחש לגילויים הגדולים והיסודיים ביותר של האדם על העולם ועל עצמו? אב חינוך לסילוף המרע נקרא חינוך, יהודי, אני מפקח ממנו!...“

המאה השחורה, סיבוב שלישי במל-חמת-רבויות זו הביא הבולט בקלריקלים בארץ, הפרופסור יוסף בן-שלמה, ברשימתו „ובאמת, מדוע מפחדים מחינוך יהודי?“ במהלכה הוא מתחמק במתכוון מקביעות-היסוד של פרופסור הרסגור, תוך שהוא מתעטף באיטלקה צידקנית של ספרי-קודש, הילכות נידה ונידוי, פסילה ופסול, הרב הגאון סולובייצ'יק ועוד כמה מאורות שלא זכו ליהנות מזיו החמה בארץ הקודש, ושאר גיבוריו מתוכי ניות „בין קודש לחול“.

בנוסף של ויכוחדת שאינו מצליח להגיע לרמת הטיעונים של יהודה הלוי

מהו מופת? מהו מופת? האם יכולה החברה להציב מופת

לבניה? האם יכול אדם לעצב מופת מופתו? האם אין בכפיית

המופת ניסיון רודני - של יחיד או חברה - להטיל מום נפשי

באדם, ליטול ממנו את חרותו האישית. את עצמיותו?

המלכת הגרמני

לבקש דוגמאות נאותות. את המופת כחלום של התמדה. מעיר המעתיק: שעה שהם מגיעים לקיפאון בדינוריהם, מגיע יאנפטר הלר להנות-ספרים, בה הוא מוצא ספר שכריכתו הלבנה-כחולה נושאת שם הנקרא עלי-נקלה: מחיר-התקווה מאת אחד. יהאנס שטיין. ובאותיות קטנות מודגש: „הספר ללוסי ברבאום“. יאנפטר מעלעל בין הדפים, ומוצא תמונות: לוסי ברבאום הקטנה בחברת אביה; לוסי ברבאום עם חברותיה לכיתה והמורה הר-ראשון; מו סימפריס; לוסי ברבאום בחברת עמות; מעבדתה של לוסי ברבאום; קיבורה של לוסי ברבאום בכיתת-העלמין „אולסדרוף“ שבהאמבורג.

מגיב יאנפטר הלר: מכאן אמורים אנו לזקק מופת פורה, אליל להתכבד בו, אליל שבוכות היותו שגוי במחלוקת וכו', הוא נגשש למהימן עלינו.

בינתיים משגר ולנטין פונט מיכתב לרעייתו בליניבורג, ומסביר את פשר העיכוב שבחזרתו: העמיתה זיספלט ואני — שנינו היינו מגיעים מזמן לעמקה-שווה, לולא מצא הוא (העמית הצעיר והכל יודע) מום בכל דבר. העמית הזה הלר שמו, חושד עקרונית בכל דבר שכבר נתקיים לפני הולדתו. הוא צעיר מכדי שהספיק להתנסות בהכל, אולם קשיש שלא הספיק לשאול דברים רבים, ובתור שכזה הוא רואה חובה לעצמו להבהיר לנו ש-מופטים אינם אלא מטילי-מורא המונעים את התפתחותם של הצעירים.

מפרט המעתיק: שני הגברים והאשה, שהוטל עליהם לעצב את נושא „המופת“, עוברים ומנחמים בשלבים את הספר אודות לוסי ברבאום, והקורא בעקבותיהם. סוף חודש נובמבר קרא ובא. יורדים פתיחי שלג. מי נהר האלסטר קופאים. רוח טורדת.

מתברר יאנפטר הלר: הגיעה אולי העת שגם ה-פדגוגיה נתקוב בשם קדושיה. אולי נצליח בכוחות משור-תפים לחטוף משהו. על מצבתנו הייתי מציע את הכתובת הבאה: הם מתו למען נושא ניצחי לחיפור. בחיפוש אחר מופת. ככרו את זיכרם, והמשיכו בחיפושם.

ממשיך המעתיק: חיייהם וחולשותיהם של שלושת מחברי המיקראה מתחילים להתגלות. יאנפטר הלר פוגש בזמר-מחאה של שעבר, וכוכב-טלוויזיה בהווה, שהיה ידיד נפש לבנו של ולנטין פונט שהתאבד. טרם התאבדותו, מסר הבן ספל אותו ירש מאביו, כקמע לחברו הזמר. וזה מספר ליאנפטר הלר: בשטח ההפקר שבין החזיתות, לעת שחר, כמשוער, נפל פונט האב לתוך בור-מים גטול מיכסה. קודם לכן נפל לתוך הבור חייל רוסי שהמים הגיעו עד לברכיו, וזה בירך אותו בכרוך-הבא ובציתקוק. משך כל היום נאלצו השנים להחזיק מעמד ביחד, כל אחד על נשקו. אפשר לתאר איזה יום עבר על שניהם, לדבר לא יכלו, אסור היה לישון, ולא לגרוע מבט. רק עם רדת ליל הם עזרו איש לרעהו לצאת מן הבור — ובשעת הפרידה החליפו ביניהם ספלים.

כל יום

לא יכריז עוד על מלחמה.

אלא ימשיכו. הוצא

הסוף לימימי. הגבור

מתרחק מהקרבות. החלש

נדחק לקץ האש.

המדים של היום הם הסבלנות.

העטור הוא הפוכב העלוב

של תקוה מעל ללב.

הוא יעדר

כשכלום לא יקרה עוד.

קשאש התפים תאום.

קשהארכ יתפך לבלתי נראף.

הצל של החמש הנצחי

יחשיך עץ שמים.

הוא יעדר

על צריקה מהדגל.

על אמץ לב בפני יריד

על בגדה פסודות פוזים

ואי התחשבות

בכל הפקדות.

אינגבורג באכמן

במקום הוולת וחווים את עצמנו. אומרת ריטה זיספלט: אני חושדת שחילוקי-הדעות בינינו כמו משום הדוגמאות הלא-נאותות, כמו: רופא-הצי המשתמש מתפקידו; אישה-המסמר המסייע כעל-כורח; האם הסותרת את רגשותיה — אנחנו צריכים

אומר המעתיק: שלושה מורים גרמנים שהוטל עליהם לחבר מיקראה-ייצוגית, מתכנסים בתודש נובמבר לה, בעיר האמבורג. עליהם לעצב את הנושא: „דיוקנאות חיים — מופטים“, להפש אחר דוגמה חיה, שתשמש מופת * אנושי בן-התקופה. מופת שאפשר יהיה להמליץ עליו לפני שלושה מיליון תלמידים גרמניים. השלושה הם: ד"ר ריטה זיספלט, הרקטור ולנטין פונט איש ליניבורג, והמורה יאנפטר הלר מן העיירה דיפהולץ. השלושה נועדים לישיבות רבות, ובמהלכן סוקרים את גלריית בני-דורם, ממיינים, פוסלים ומתדיינים בנושא: מופת בני-דורנו.

אומר יאנפטר הלר: מופטים: עצם המושג היה בימינו למפוקפק ולדור-משמע. אני שומע את המילה „מופת“ וכבר חש בדרך-לזקוף את מבטי ולקפוץ ל„דום“. יתר במאוזן, הכל חייב להיות יותר מאוזן. ופירוש הדבר: להעניק יותר לארצי. דוגמה: מנהל הגינון העירוני, שצפויה לו טובת-הנאה אם יחביא מיסמכים מסויימים מעיני חברות, משדל מרות הכל את בנו לכתוב דיט-רטיצה בנושא „תפקיד האישים הראשוניים כמעלה בשנים 1954-1933“.

מוסיף המחבר זיגפריד לניץ: הואיל שמשרדי המ-שלה מייחסים ערך מיוחד לפרק „דיוקנאות חיים — מופטים“, הרי אי-אפשר לדלג עליו בפשטות רק משום שמר יאנפטר הלר גילה זה עתה, כי החיפוש אחר מופת כמוהו כשרי-ההלל מופקפק לרעיון איל-המשכוכית. יאנפטר הלר שב ומגדיר את משימתם: תרגיל הת-עמלות פדגוגי עוויתי.

מבקש ולנטין פונט: היה זה לפי רוחם של כל ה-מעוניינים אילו נכנסו מבעד לדלת הפתוחה כמה מופטים, הממליצים על עצמם ושמים קץ לחוסר-ההכרעה.

אומר יאנפטר הלר: אבל אפשר להסכים להנחה ה-אומרת כי כל אדם משמש מופת לעצמו, או מכל מקום עשוי לשמש, ובלבד שתודמן לו שעת-כורש, להגשים את מיטב האפשרויות הגלומות בו. ועל המיקראה לקבל את ההנחה הזאת.

מוסיף המחבר זיגפריד לניץ: מן-הדין להחזיר את כתב-המינוי, אולי בלוויית ההערה: כל המופטים שגברקו מתגלים אגב מישוש כפוחלציו הרבייה-התחת של החינוך. מלבד זאת, מן הראוי שיפיעו הכותבים שבכריצו על ש-הסכו את הפחד מתלמידים אי-יסיפור.

אומר ולנטין פונט: מופת, כפי שאני מתאר בעיני רוחי, הוא דווקא מצב המאפשר לאדם לפתח את יכולתו הביקורתית, מצב שבעזרתו בוהנים מצבים שונים. המופת ממחיש לאן מוליכה הנחרצות. המשמעות היא: התפשטות מן האני. מצב שבו אנחנו מביאים את עצמנו בהחלטיות

* „המופת“ מאת: זיגפריד לניץ, תרגום: אברהם קדימה, בהוצאת זמורה, ביתן מודן, 312 עמ'.